

Світлана Годжал
Острог (Україна)

НАУКОВІ ПРАЦІ МАРКА АНТОНОВИЧА НА СТОРІНКАХ «УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА»

З початком виходу наукового журналу «Український історик» була пов'язана активізація досліджень проблем з української історії дослідниками українського походження за кордоном. Відбувається переусвідомлення проблем української історичної науки без впливу на неї цензури з боку радянської влади. Перше видання «Українського історика» було надруковане 1963 р., головним редактором якого був Л. Винар, а Марко Антонович з 1964 р. посів посаду співредактора найвідомішого тепер історичного журналу поза межами України. Перед цим Марко Дмитрович очолював студентське академічне товариство національного солідаризму «Зарево», видавав його бюлетень, який згодом переріс у журнал «Розбудова держави» (1949–1954).

Дослідженням різних аспектів діяльності Українського історичного товариства займалися А. Атаманенко, Ю. Макар, Л. Сакада та ін., проте науковий доробок Марка Антоновича на сторінках «Українського історика» детально не досліджений.

Саме в цьому журналі було надруковано більшість з опублікованих наукових праць Марка Дмитровича (близько 100). За науковою тематикою їх можна поділити так: 1) рецензійні статті; 2) публікації епістолярної спадщини діячів української історії та культури XIX–XX ст.; 3) публікації джерел до історії УІТ та роботи інших наукових закордонних інституцій; 4) грушевськознавство; 5) біоісторіографічні дослідження істориків України; 5) літературознавство; 6) проблема історичної схеми України.

Зокрема, на сторінках журналу були надруковані рецензії на дослідження Григорія Марахова, Михайла Сосновського, Данієля Бовуа, Юрія Пінчука, Володимира Планчиди, Михайла Брайчев-

ського та ін. Ці рецензії свідчили про те, що українська закордонна наука уважно стежила за новими дослідженнями з історії України, в т.ч. і радянських істориків.

У значній частині публікацій було оприлюднено епістолярну спадщину діячів української історії та культури XIX–XX ст., яка включала раніше неопубліковані листи відомих діячів та вчених, з коментарями до них. Серед них листування В. Антоновича, О. Кониського, М. Грушевського та ін. Включення епістолярних джерел до наукового обігу створює багату джерельну базу, що містить оцінки різноманітних суспільно-історичних подій та біографічну інформацію, що уможливує уточнення біографічних та інших історіографічних фактів.

М. Антонович займався вивченням проблем різної історичної тематики. Багато публікацій було присвячено визначенню ролі Українського історичного товариства (далі – УІТ) та його друкованого органу в царині історичної науки того періоду. Статті стосувались діяльності, відзначення ювілейних дат, персоналій тощо. Так, у дослідженні «До 15-річчя Українського історичного товариства» автор розглядає доробок та проблеми УІТ, зокрема, наголошує на недостатньому матеріальному забезпеченні. Крім УІТ, ряд статей присвячені УВАН та НТШ. М. Антоновичем розглядаються проблеми фінансування, здійснені видання та ін.

Чільне місце серед досліджень Марка Антоновича на сторінках журналу займають праці про Михайла Грушевського та його наукову діяльність. Науковець часто намагається залучити широке коло джерел для вивчення міжособистісних зв'язків між відомими істориками та громадськими діячами. Він публікує та аналізує листи, в т.ч. й листування М. Грушевського.

Саме на сторінках «Українського історика» побачили світ його праці, присвячені Олександрові Кониському, Михайлові Драгоманову, Тарасові Шевченку, Пантелеймону Кулішу, Олегу Кандибі (О. Ольжичу), Володимирові Міяковському, Панасові Феденку, Володимирові Маруняку та ін.

На сторінках «Українського історика» М. Антоновичем опубліковано й літературознавчі праці. Зокрема, він подає літерату-

рознавчий та історичний аналіз віршів «Боже мій милий...» та «І Архімед, і Галілей» авторства Т. Шевченка. В першій статті М. Антонович досліджує час написання вірша, розвінчує попередні теорії дослідників-шевченкознавців, а в другій аналізує та подає інтерпретацію твору.

М. Антонович опублікував на сторінках «Українського історика» близько 100 наукових праць. Це і рецензії, і праці з історії України, публікації епістолярію, розвідки про відомих науковців та громадсько-політичних діячів.

Список основних джерел та літератури:

1. Антонович М. Михайло Грушевський в листуванні Івана Франка / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк ; К. ; Торонто ; Мюнхен; Львів, 1991/1992. – Т. XXVIII/XXIX. – Ч. 3-4 (110-111)/1-4 (112-115).

2. Антонович М. [рец. на книгу:] В.П. Плачинда. Павло Гнатович Житецький. Київ, Наукова думка, 1987, 206 с. / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1988. – Т. 25. – Ч. 1-4.

3. Антонович М. [рец. на книгу:] М.Ю. Брайчевський. Утвердження християнства на Русі. АН УРСР. Інститут археології (Київ: Наукова думка, 1988), 262 с. / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1989. – Ч. 1-3(101-103). – Т. 26.

4. Антонович М. Вірш Т. Шевченка «Мій боже милий...» (У 125-ті роковини смерті Т.Г. Шевченка) / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1986. – Т. XXIII. – Ч. 3-4 (91-92).

5. Антонович М. До дискусії навколо М.С. Грушевського / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк ; Торонто ; К. ; Львів ; Мюнхен, 1991/1992. – Т. XXVIII/XXIX. – Ч. 3-4 (110-111) / 1-4 (112-115).

6. Антонович М. Нова невдала концепція (Кілька думок з приводу праці Г. Грабовича) / М. Антонович // Український історик. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен, 1985. – Т. XXII. – Ч. 1-4 (85-88).

7. Антонович М. Нова праця про походження Русі (Декілька зауважень з приводу першого тому праці проф. д-ра О. Прицака «The Origin of Rus'», Cambridge, Mass., HURI, 1981, 926 p.) / М. Антонович // Український історик. – 1983. – Т. XX. – Ч. 2-4 (78-80).

8. Винар Л. Марко Дмитрович Антонович: автобіографічні матеріали / Л. Винар // Український історик. – Нью-Йорк ; К. ; Львів ; Острог ; Торонто ; Париж, 2005. – Т. XLII. – Ч. 2-4 (166-168).